

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Живко Димитров Жеков
на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”
в област на висше образование *1. Педагогически науки*
Професионално направление *1.2 Педагогика, Научна специалност Специална педагогика*

Тема на дисертационния труд: „*Съвременни педагогически подходи в приобщаващото образование: интегриране на ученици с нарушение от аутистичния спектър в началното образование*”

Автор: Елени Кутсогеоргу

Научен ръководител: проф. д-р Емилия Евгениева

Със заповед № РД 38-381/21.07.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” е определено научно жури по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „*Съвременни педагогически подходи в приобщаващото образование: интегриране на ученици с нарушение от аутистичния спектър в началното образование*“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

Елени Кутсогеоргу притежава **ОКС** „бакалавър” - по специално образование „Департамент по образователната и социалната политика - образование на хора със специални нужди, училище за социални, хуманитарни науки и изкуства, Университет на Македония, Солун (Гърция).

Докторантът има почти десетгодишен практически опит в областта на специалното образование. От 2012 година до настоящия момент работи в различни училища в Гърция като специален педагог.

В хода на **своето** докторантско обучение, както и понастоящем, тя е ангажирана и с преподавателска работа, участие в проекти, в извънкласни и извънучилищни дейности.

За настоящата процедура Елени Кутсогеоргу е представила всички изискуеми документи, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ. Защитата се провежда при спазване на всички клаузи от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това дава право на Научното жури да изслуша и оцени кандидата за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в съответствие с чл. 30 от ЗРАСРБ и чл. 26 от Правилника за прилагане на закона.

II. Оценка по формални показатели: обем, структура, оформление и

стил на изложение

По формални показатели работата на Елени Кутсогеоргу напълно удовлетворява изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“. Темата е точно формулирана, насочваща към изследвания проблем. Обемът на разработката е 294 стандартни страници формат А4, от които 244 стр. основен текст, 79 фигури и 61 таблици. Книгописът включва 357 заглавия на латиница. В дисертационния труд са включени и приложение.

Структурата и включва: увод и шест глави. Отделните части на дисертацията са балансирани по съотношение и точно озаглавени. Библиографската справка съдържа 357 литературни източника. Литературата е съвременна и правилно подбрана съобразно темата на дисертационния труд. В текста присъстват таблици и графики, които създават прегледност и информативност на данните от изследването. Текстът е онагледен с 61 таблици, и 79 фигури. Разработката е технически много добре оформена и написана на ясен език, който допринася за представянето на задълбочеността в научноизследователската работа.

III. Оценка на съдържанието на дисертационния труд

1. Увод – представлява въведение към съдържанието на труда. В него са представени проблемните точки, около които се гради изследването. Изтъкната е необходимостта от промяна на педагогически подходи в приобщаващото образование и интеграцията на ученици с нарушение от аутистичния спектър в началното образование.

Условно разработката е разделена на три части: Част А - Теоретичен анализ на проблемната литература – развита в три глави; Част Б - Изследователска програма – **развита в една глава; Част В - Анализ на резултатите в две глави.**

В Първа глава на дисертацията „Специално образование и законодателство“ логически се преминава от основополагащите към съществените, пряко свързани с изследването проблеми. В параграф 1.1 докторантът ни представя в исторически план възможностите за обучение на децата със специални потребности и ни представя различните концепции във връзка с обучението на учениците със СОП и по специално с аутизъм. За да се даде възможност на учениците със специални образователни потребности да заемат мястото, на което имат право до своите връстници, е необходимо да се гарантира, че те разбират собствените си образователни потребности и как могат да участват еднакво в учебния процес. Те

трябва да разпознават собствените си учебни цели и да работят в тази посока, знаейки, че постигането на тези цели ще им донесе значителни ползи.

Докторантът ни представя форми на специално образование и дава определение за „дете със специални образователни потребности“. Разкрива ролята на „специалния учител“ и на „учителят за паралелна подкрепа“, която се предлага от Центъра за диагностика, оценка и подкрепа (KDAY) и може да продължи до една учебна година. Точно и конкретно е представено „Законодателство на Гърция“ във връзка с обучението на децата със СОП. Разкривайки характеристиките на приобщаващото образование, докторанта го разграничава от т.н. включващо образование, като го представя чрез неговите форми и законодателна рамка.

В отделен параграф 1.8 Процес на интеграция – са представени целите на интеграцията в общото образование, разглеждат се периодите на процеса, основните му форми, методите на преподаване в училище.

Във втора глава „Разстройство на аутистичния спектър“ ни е представена много подробно историята на разстройството, причините за неговата поява, епидемиологията, трудностите при неговото диагностициране и лечението му.

Обстойно са представени езиковите, когнитивните, поведенческите характеристики, както и състоянето на финната моторика. Авторът обръща внимание на един от синдромите на аутизма - Синдром на Аспергер, като ни представя неговата диагностика и прави паралел и посочва разликата между синдрома на Аспергер и аутизъм.

Разстройствата на аутистичния спектър и тяхната връзка с образованието е представено в трета глава на дисертационния труд. Представена ни е правната рамка на проблема, знанията на учителите за деца с разстройство на аутистичния спектър и отношението им към тях - образователната среда и образователните подходи. Разкриват се пречките и предимства на децата с аутизъм при посещение в масовото училище. Докторанта разглежда отношението на учителите в процеса на приобщаване на децата с аутизъм, разкрива специални нужди на ученици с аутизъм и факторите, които улесняват включването им в образователния процес и условията за техния успех.

Направен е преглед на образователни практики и приобщаване на ученици с аутизъм, като се разкрива обхвата на образователните интервенции, тяхната класификация и са представени „Методът АВА (Приложен анализ на

поведението) при лечението на деца с аутизъм и са описани нови технологии в спектъра на аутизма.

Докторантът ни е представил проучване на опита, знанията, нагласите и стратегиите на учителите за обучение на деца с аутизъм, съвременните педагогически подходи, както и проблемите на социално включване на деца с аутизъм в основното училище

Елени Кутсогеоргу показва компетентност по отношение на нормативната уредба, както проявява и умения за открояване на новостите в нея.

В четвърта глава „Методология на изследването“ е представена изследователската цел на изследването, която пряко кореспондира с въпросите на които трябва да намери отговор докторанта. Подробно е представена извадката на изследването и е определена крайната извадка. Посочени са инструментите и процеса на събиране на данни. За обработката и анализа на статистическите данни е използвана програмата SPSS.25, като в описателното изследване са използвани проценти, средни стойности и стандартно отклонение, представени в подходящи таблици и графики. За да се отговори надеждно на изследователските въпроси е използван параметричният t-тест, параметричен Крускал-Уолис и коефициент на Пирсън.

В пета глава „Резултати от изследванията“ в параграф 5.1 „Количествени изследвания“ се изследва ролята, подготовката и позицията на педагозите по отношение на включването на ученици с аутизъм в началното училище. Също така се анализират подходите и стратегиите, които те практически прилагат за постигане на целта.

Резултати от статистическия анализ – докторантът ни представя в много подробен и коректен анализ резултатите от проведеното изследване. Анализът е подкрепен с голям брой графики и таблици.

Параграф 5.2 „Качествени изследвания“ ни представя по задълбочено изследване как децата с аутизъм си взаимодействат с деца в норма. То ни дава подробности относно знанията на учителите, и отношението им към децата с аутизъм.

Съгласен съм със заключенията (приносите), които докторантът прави на базата на поставените въпроси (хипотези), които е формулирал. Те са следствие на получените резултати от изследването и са напълно обосновани. Изказвам

категоричното си становище, че обсъжданата проблематика и получените резултати имат теоретична и практическа стойност за специална педагогика.

Авторефератът (в обем от 63 стр.) като цяло отговаря на изискванията за обобщено представяне на дисертационния труд. Той отразява съдържанието му и позволява научната общност да се запознае накратко с най-важното в труда.

Докторантът е представил 4 публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Считам, че дисертационният трудна тема „Съвременни педагогически подходи в приобщаващото образование: интегриране на ученици с нарушение от аутистичния спектър в началното образование” с автор: Елени Кутсогеоргу е добре реализиран научен труд. Качествата му показват, че докторантът владее методологията на научните изследвания и може самостоятелно да извършва такива.

Положителното ми отношение към научната и практическа стойност на дисертационен труд е основание да предложа на уважаемото Научното жури да даде положителен вот и присъди на Елени Кутсогеоргу образователната и научна степен „ДОКТОР” в професионално направление 1.2. Педагогика - Специална педагогика.

гр. Варна
15.09.2021 г.

доц. д-р Живко Жеков: